Snežni grob devetih smučarjev

Ahačič Adalbert

Kostanjevec Ladislav

Lombar Vinko

Mladič Jožef

Ovsenek Miro

Plajbes Rudolf

Plajbes Viljem

Stegnar Kristijan

Šarabon Vinko

Tržič, 30. marca.

O velikonočnih praznikih so se ustavljali Tržičani veliko pred glavnimi vrati župnijske cerkve, kjer visijo v posebnem okviru mrliški listi s seznami, kdo izmed faranov je v dobi dveh stoletij umrl v posameznih dneh. In kar nekam čudna usodna zveza je to, da je prav ta teden visel na cerkvenih vratih največji seznam umrlih, 30. marca 1811. je v velikem tržiškem požaru umrlo 73 ljudi. In komaj je v ponedeljek minila popoldanska cerkvena pobožnost, je že gasilska sirena na stolpu cerkve sv. Andreja oznanila nesrečo, ki je Tržičani niti po obsegu niti po okoliščinah ne bi mogli pričakovati. Devet mladih fantov je zasul snežni plaz, devet mladih fantov je našlo svoj grob v objemu narave, v kateri so iskali razvedrila, zabave, veselja in zdravja po napornem tedenskem delu v tovarnah.

Razpisano smučarsko tekmovanje

Tržiška podružnica Slov. planinskega društva je razpisala za ponedeljek opoldne tekmovanje v smuku in zanj razpisala prehodno darilo. Tekma naj bi se vršila na severni strani Storžica in sicer bi bil start v višini okrog 1600 metrov. Pobočje na tem delu je zelo strmo in ravno radi tega so Tržičani izbrali ta kraj za tekmovanje. Nad tem pobočjem pa se nadaljujejo ravno tako strma korita, po katerih drve sedaj spomladi hude lavine. Nevarnost lavin je bila včeraj tem večja, ker je na tem mestu še precej starega in zmrznjenega snega, na katerega je prav hudo naletaval novi sneg. Ta sneg je na stari zmrznjeni podlagi spodrsaval ter so na ta način nastajale večje in manjše lavine.

Izhušeni ljudje odsvetujejo — zaman

Tržiški fantje so se novega snega, ki je padel od sobote na nedeljo, vzradostili. Minula je letošnja zima, ne da bi mogli zadostiti svojemu hrepenenju po smuki. Med tednom so vsi računali še na stari sneg, zlasti pa so bili za tekmo navdušeni mladi smučarji. Izkušeni ljudje, ki so opozarjali na verjetnost plazov, so tekmo odsvetovali, vendar pa je bilo težko, da skoro nemogoče prepričati navdušene smučarje, ki so hoteli na vsak način izrabiti zadnjo priliko za smuko, ki jih je pa v ponedeljek še s posebnim čarom vabila v se. Trdno odločeni, da gredo na smuko, so tudi šli, čeprav jim je predsednik Slovenskega planinskega društva v Tržiču dejal, da društvo ne more prevzeti za njihovo varnost nobene odgovornosti. Pri tem so se pojavili tudi domačini, stari poznavalci terenov, ki so delno odsvetovali za tekmo določeni teren in predlagali neki drugi ki leži v bližini in na katerem še ni bilo nikdar opaziti plazov, posebno pa ne takih, ki bi bili za človeka prenevarni.

Pohod v smrt

Tako se je 25 tekmovalcev zbralo in krenilo h koči pod Storžičem. Svarila, ki so jih dobivali od vseh strani, jim je zopet ovrgel glas nekega lovskega čuvaja, ki je sicer trdil, da so na prvotni progi plazovi, da jih pa v soseščini, kamor so že tekmovalci sami nameravali premestiti tekmovalno progo ni. Tako je obveljalo slednje in so se vsi tekmovalci odločili za novo progo. Vodstvo tekmovanja, ki ga je vodil osebno predsednik podružnice SPD, je zopet opozorilo vse tekmovalce na nevarnost in na to, da nobene odgovornosti ne more prevzeti. Vodstvo tekmovanja je storilo celo to, da je vse tekmovalce izpod 18 let enostavno črtalo iz konkurence. Vso skupino sta vodila dva izkušena smučarja in tekmovalca. Primožič Avgust in Kostanjevec Ladislav. Prav veseli s pesmijo in vriskom so jo fantje mahnili navzgor, prav zato, ker je bil sneg sam pršič in je sijalo sonce, dan, kakoršnega tržiški smučarji v letošnji zimi še niso imeli. Zaradi izredno visokega novega snega pa se je vsa skupina polagoma začela trgati in cepiti ter so nekateri delno na srečo, delno v nesrečo zaostajali. Tako je prva skupina osmih, ki je šla spredaj že okrog poldne prišla v bližino mesta, kjer naj bi bil start za tekmo. Tu je posegla med nje usoda.

Tekmovalna proga, s križem je zaznamovan start.

Smrtni plaz

Ta prva skupina, v kateri je bil tudi Avgust Primožič, je bila že nekaj sto metrov pred drugo. Primožič in njegov tovariš pa sta se še od teh odcepila in se povzpela na pečino »Na nageljnovih pečeh«, ki so nekoliko južneje od steze, ki vodi od vrha Storžiča do Škarjeve peči in od tod k planinski koči pod Storžičem.

Čim bližje je vsa skupina prihajala cilju, tembolj se je nevolja lotevala nekaterih, ki so bili ali utrujeni, ali pa se jih je lotila neka tesnoba in jim je korak postajal počasnejši. Med temi so se oglasili tudi nekateri, ki so dejali, da je nevarnost res taka, kakor so jo opisovali ljudje in domačini, ki

× »Nagelnove čeri, raz katere je plaz potegnil Avgusta Primožiča. Puščica kaže smer plazu.

izborno poznajo vse terene tam okrog. Ustavili so se in pozvali tudi vodečo skupino, naj odneha in se z njimi vred vrne domov. Sporazumeli se niso, čeprav so se skoro prepirali. Obveljalo je, da ostanejo in izvedejo tekmovanje, kakor je bilo dogovorjeno pri planinski koči pod Storžičem.

Prva skupina je pravkar prekoračila žleb, ki se nahaja pod »Nagelnovimi čermi« in po njihovih stopinjah so šli tudi skoro vsi ostali. Bili so še kake tričetrt ure oddaljeni od mesta starta. Komaj so se odmaknili od žlebu, že so začuli piš, ki se je v nekaj sekundah spremenil v hrup. Grmada svežega pršiča se je sesula od vzhodne strani Škarjevega roba. Se preden so se fantje mogli zavedati nevarnosti, ki se jim je približala, že se je zakadilo tudi okrog njih. Silna množina snega je posnela prvo skupino, v kateri je bilo devet ljudi ter jih zavila medse. S prav enako naglico jih je plaz odnesel dalje. Le enega, Avgusta Primožiča, je plaz vrgel med veje bližnjega drevesa, kjer je tudi obtičal ves do vratu zakopan v sneg. Trenutek nato pa se je začel ta prvi plaz, ki je odnesel s seboj že osem ljudi, ustavljati. Toda narava je prekrižala račune in zadnje upanje Primožiča, ki je visel med vejami. Ta hip je že pridrvel spet nov plaz, ki je potegnil Primožiča in vseh osem v sneg zakopanih tovarišev v smrt. Prav tisti čas, ko se je udrl plaz in prihrumel nad te pečine, je Miro Ovsenek prečkal žleb, da bi prišel k prvi skupini. Njegovi tovariši, ki so bili nižje pod njim, so še videli, kako ga je plaz obsul in ga potegnil s seboj. Se hip, pa so se tudi vsi ostali znašli pod plazom.

Strašna vest

Ta strašni prizor pa sta opazovala tudi dva njihova tovariša, ki sta toliko zaostala, da ju plaz ni več dosegel. Pohitela sta nazaj na kraj, kjer so bili zbrani organizatorji tekmovanja na cilju. Za te je bila ta vest strašna in nova. Videli so sicer plaz, čuli so piš, vendar pa jim to ni vzbudilo nobenega suma. Ker so poznali kraj, in mnogokrat čuli plazove, se jim tudi ta poslednji ni zdel nič sumljiv. Groza pa se jih je prijela, ko jim je Vajlavec Jože pritekel povedat, kaj se je zgodilo. Organizatorji so takoj pohiteli k plazu, dočim so poslali smučarja Kramarja Roka v dolino v Lom, da obvesti gasilce in tržiške reševalce.

Prva reševanja

Ko so vsi ti prišli do plazu, so že videli posamezne tekmovalce, ki so se kopali in kupov snega. Sreča v nesreči je bila, da jih je oplazil stranski del snežnega plazu in jih potegnil le nekaj metrov navzdol. Samopomoč ni bila za vse tekmovalce enako možna, ker so bili nekateri ob času, ko je pridrvel plaz, na boli, drugi na manj eksponiranih mestih. Tisti, ki so bili na zunanjih straneh plaza, so se kaj kmalu sami prerili na vrh snega in iz njega. Vse prestrašeni so se s praskami in lažjimi poškodbami vlekli iz snega. Kakor hitro se je kateri rešil, se je takoj oziral po tovariših ter skušal, kolikor je pač mogel, pomagati. Tudi člani družbe, ki je prišla od koče na kraj nesreče, so takoj stopili v akcijo in naglo odkopavali zakopance. Kdor je le mogel pomagati, je delal z nadčloveškimi napori. Združenim silam se je posrečilo, da so izvlekli iz snega 11 ponesrečencev, ki k sreči niso imeli večjih poškodb.

Po kratkem presledku, ko se je lavina ustavila in ko so se tisti, ki so se mogli, izkopali iz snega in ko so potem začeli odkopavati, so zagledali preostali, kako moli iz snega v spodnjem delu lavine človeška roka. Takoj so se lotili odkopavanja okrog roke in prav previdno so odkopali veliko luknjo, na katere dnu je ležalo truplo Mirka Ovseneka, mladega modelirja v tovarni »Peko«. Ko so ga reševalci potegnili izpod snega, je bil fant še gorak in kazal še prav neznatne znake življenja. Reševalci so takoj poskusili z umetnim dihanjem. Kljub vsem naporom pa se jim ni posrečilo spraviti fanta k življenju, ker je bil Ovsenek potolčen po obeh straneh obraza in ob ušesih ter je bilo očividno, da ni postal toliko žrtev snežnega pritiska (sneg je bil suh!), kakor sile, s katero je sneg zagnal Ovseneka čez pečino. Fant je zletel čez drevo, kajti na drevesu so našli njegovo šiarino številko. Tužnih obrazov so njegovi tovariši pobrali njegovo truplo in ga prenesli v kočo pod Storžičem.

Druga žrtev

Takoj ko so odpravili truplo Mirka Ovseneka v kočo, kamor so odšli tudi vsi ranjeni rešenci, so ostali nadaljevali z reševanjem. Čim bolj so se bližali proti »Nagelnovim pečem«, tem višji je postajal sneg, vendar so kmalu naleteli na novo truplo. Izkopali so ga in spoznali v njem Janeza Plajbesa, ki ni kazal nobenih znakov življenja več. Ležal je že skoro dve uri pod snegom. Tudi tega so prenesli v kočo. Reševalci so bili neutrudni in so iskali še druge. Vedeli so, da je vsaka minuta dragocena in za življenje ponesrečencev usodna. Toda, žal, brez potrebnih priprav za reševanje, so morali odnehati in se vrniti v kočo.

Alarm v dolino

Smučar Rok Kramar, ki je takoj odhitel v dolino, je najprej prinesel žalostno vest v Zgornji Lom. Tamkajšnji gasilski poveljnik je takoj pozval vse gasilce iz Loma na reševanje. 11 jih je z njim vred odšlo v hrib. Takoj so se pridružili ostalim reševalcem. Iz Loma je Kramar ponesel vest v Tržič, kjer so oznanile vest tovarniške sirene.

Na mah je bil pokonci ves Tržič, ljudje so se zbirali na trgu in kmalu je šla od ust do ust žalostna vest o katastrofi na Storžiču. Razburjenje je bilo veliko, tem večje, ker prvi hip še niso bili znani natančnejši podatki, ljudje niso vedeli, kdo je ostal pod snegom, svojci so se bali za svoje...

Kmalu za tuljenjem siren se je začul tudi gasilski rog. Gasilcem sta se pridružila takoj še oba tržiška zdravnika dr. Pance in dr. Premrou z orožniki, z županom g. Majerščem, katerim sta stavila na razpolago sani in konje veleindustrijalec ing. Sugg in tovarnar dr. Ahačič. Tudi oba župnika gg. Sparhakel Karel iz Loma in Vovk Anton iz Tržiča sta odšla v Lom in bila pripravljena za vsak primer, če bi bilo treba nuditi kateremu izmed ponesrečencev duhovno pomoč. Vsak, kdor je mogel, se je potrudil, da bi s svojimi močmi prispeval kaj k reševanju in zmanjšal obseg katastrofe. Toda bilo je vse zastonj. Crna usoda je že dala svoj pečat nad žrtve, ki so ostale pod snegom.

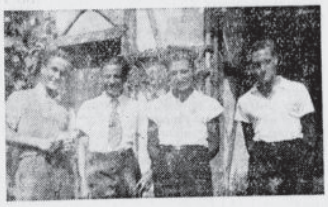
Od leve na desno: † Miro Ovsenek (ki se je smrtno ponesrečil), Janez Mally, Ciril Stritih in Stanko Stritih. Mally se je nekoliko poškodoval, ostala dva sta se rešila brez poškodbe.

Zdravnika sta prišla v kočo in sta mogla ugotoviti le smrt obeh ponesrečencev in praske pri onih, ki so ušli smrti. Te rešene sta zdravnika obvezala in jim nudila prvo pomoč.

Za nadaljnje reševanje pa ni bilo več pravega časa. Sneg je zopet začel naletavati v debelih kosmih, zmeglilo se je, da so Lomljani nepovedovali nove plazove. In res. Kmalu so se začeli oglašati plazovi iz vseh strani. Rušilo se je v dolino, narava ne pozna človeških čustev, iskala je novih žrtev...

Reševalci so zato morali nehati z delom in zavarovati svoje življenje. Odšli so v kočo, nakar so odpeljali oba mrtveca z ranjenci v dolino. Ranjencev je bilo, hvala Bogu, le troje, in sicer: Lukanc Slavko, Mally Janez in Mežek Mirko. Vsi so ostali v domači oskrbi.

Reševanje v torek

Vest o žalostnem dogodku je zarana, ko so o njej poročali jutranji listi, zajela vso Slovenijo. Iz Tržiča pa so še posebej obvestili o nesreči Planinsko društvo v Ljubljani, ki je odredilo ekspedicijo z Jesenic in sicer znanega reševalca Joža Copa, Freliha Matevža in More-ta Andreja. Obeni so ti reševalci z mnogimi Tržičani, ki so se sami ponudili, krenili z vsemi potrebnimi pripravami na kraj nesreče. Istočasno je stavilo na razpolago svojo pomoč tudi poveljstvo planinskega polka v Skolji Loki ter poslalo z opoldanskim vlakom v Tržič 50 vojakov, ki so imeli s seboj tudi vse potrebno orodje. Vojaki so iz Tržiča takoj nadaljevali pot v hribe, kamor so prispeli popoldne. Tovarni Glanzman-Gassner in »Peko« sta že včeraj sporočili delavstvu, naj se priglasi z reševalno ekspedicijo, ki jo plačata tvrdki. Obe ekspediciji sta šli že danes zjutraj na delo, vendar nista mogli uspeti, ker je plaz na mnogih mestih, ki so jih doslej preiskali, visok do 50 metrov in razprostrt v dolžino kakih 200 metrov.

Tržič v črnini

Sirene in zvonovi so Tržičane spravili pokonci ter dali Tržiču prav žalostno podobo. Poudarka so dale čustvovanju Tržičanov še črne zastave, ki visijo skoraj s sleherne hiše ter izpričujejo, da je v Tržiču splošna žalost. Svojci ponesrečencev nestrpno pričakuje sleherne vesti o delih pri reševanju. Že prva dva odkopanca sta dala skoraj nepobiten dokaz, da ni več upati, da bi pod snegom dihalo še kako življenje. Kljub temu pa imajo svojci še iskro upanja, da usoda morda je ni bila tako kruta. Žalost pa povečavajo še vesti, ki prihajajo v trg proti večeru in ki pravijo, da je na Storžiču zapihal jug, ki je prejšnji pršič in lahek sneg spremenil v neko testu podobno maso, ki pa je postala zato težja in povečala verjetnost, da nove ekspedicije kljub najboljši opremi ne bodo imele lažjega dela, temveč celo težje...

Tržič v žalosti. — Po ulicah se zbirajo ljudje in čakajo na vesti s planine.

V toliki žalosti bi bilo kar odveč vprašanje, kdo je odgovoren za devet mladih življenj. Gotovo ni nikogar, ki bi si upal pokazati s prstom na enega ali drugega Tržičana, češ, da je ta kriv. Že ob začetku poročila smo omenili, da je vodstvo podružnice SPD opozorilo tekmovalce na nevarnosti in odklonilo vsako odgovornost. Gotovo so se nevarnosti zavedali tudi tekmovalci, saj so to sami domačini, ki dobrobra poznajo vremenske in snežne razmere na terenih, kjer naj bi bile tekme. Bog ve, kako bi bilo, da ni zasijalo v ponedeljek naravnost božansko jutro. Krasno sonce, na katerega so tržiški smučarji zaman čakali že vso zimo, povrh pa poročila o dobrem snegu — vse to je prenmgalo zadnje pomislek in mladina se je podala na pot, ne da bi številni izmed njih slutili, da je to zadnja pot v lepo naravo.

Kdo so žrtve

1. **Šarabon Vinko**, rojen 2. III. 1903, delavec v predilnici, oženjen, oče 3 otrok, katerih najmlajši še ni star dve leti. Bil je vedno ih in veren mož, a že od mladosti navezan na planine in zlasti na smučanje. Zgleden je bil zlasti v tem, da je bil ob nedeljah in praznikih vedno prej pri sv. maši, potem jo je šele mahnil v hribe. Razsodno se je udejstvoval v krščanskih delavskih organizacijah in pri zadnjih volitvah je postal tudi občinski ohdbornik.

2. **Ovsenek Miro**, rojen 12. VII. 1920, je bil izreden talent in naravnost vzoren mladenič. Zaposlen je bil po dovršeni meščanski šoli v tovarni »Peko«, kjer je jako uveljavljal svoje risarske zmožnosti. S temi zmožnostmi in igralskim talentom je bil tudi najrajše med člani našega prosvetnega društva sv. Jožefa. Še lani je v igri »Luč z gora« tako lepo igral Mirka. Ko mu je pred pol leta umrl oče, je bil s svojim začetnim zaslužkom edina opora sedemčlanske družine. Vedrosti in poguma je iskal v lepem verskem življenju in je bil kar vsak dan gost obhajilne mize.

3. **Plajbes Rudolf**, rojen 27. III. 1914, delavec v predilnici. Bil je najstarejši sin matere vdove, ki je po zgodnji smrti moža s težavo preživljala štiri majhne otroke. Pred letom se je vrnil od vojakov ves navdušen za smučanje in hotel je biti materi opora. Toda žalujoča mati ni izgubila samo njega, ampak še drugega sina. Ostal je pod plazom namreč tudi še

4. **Plajbes Viljem**, rojen 17. II. 1917, delavec v »Runo«. V usnjarski zadrugi je dobil delo že zgodaj, da je mogel pomagati materi. Z bratom je hotel vračati materi skrb in ljubezen, pa jo je pustil v žalosti.

5. **Stegnar Kristijan**, kovač v Globočnikovi fužini, rojen 19. XII. 1914, je bil vedno miren in razsoden fant. Šele pred mesecem mu je umrla v cvetu mladosti sestra Valentina in sedaj je pustil še pridni Kristijan starše, dve sestri in brata v nemi žalosti.

6. **Kostanjevec Ladislav**, rojen 25. VI. 1906, delavec v tovarni »Peko«. Bil je v planinskih družinah vedno mladosten, zbiral je s svojim fotografskim aparatom vsepovsod planinske motive in ni je bilo skoraj planinske prireditve, na kateri bi ne bil navzoč. Sicer je bil pa prikupljivega značaja in povsod postrežljiv in zato priljubljen. Oče in sestra pač nista pričakovala, da pojde že v teh letih za materjo v večnost.

7. **Majdič Jožef**, rojen 3. VIII. 1913, delavec v predilnici. Ko je odslužil vojake, se je z vso ljubeznijo oklenil matere, ki je vse druge otroke že blagoslovila za zakon. Za smučanje je vedno gorel in v okolici svojega stanovanja je imel našteto prijateljev, s katerimi je gojil ta šport. Bil je tudi dober član tržiške godbe in vedno vesel ter prijazen. Pogrešali ga bodo svojci in številni prijatelji.

8. **Lombar Vinko**, rojen 10. I. 1921 v Lešah, kovaški delavec v Globočnikovi fužini, je edini od ponesrečencev, ki se ni rodil v Tržiču, a je po

Nadaljevanje na strani 4. spodaj.